

УДК 811.111'42:82-312.4

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ПІДСТАВИ ВЗАЄМОДІЇ КЛЮЧОВИХ КОНЦЕПТІВ ДЕТЕКТИВНОГО ДИСКУРСУ

А.Б. Калюжна (Харків)

У статті розглядається взаємодія ключових концептів детективного дискурсу на матеріалі творів класичного детективу англomовних авторів. На основі взаємодії ключових концептів формується цілісність дискурсу, визначається послідовність виділення ключових концептів як елементів сюжету, що призводить до розуміння дискурсу. У статті запропоновані два підходи до визначення механізму взаємодії ключових концептів. У межах першого підходу ключові концепти детективного дискурсу взаємодіють на основі їх імплікаційних і конвенціональних зв'язків. Імплікаційні зв'язки виступають аналогом зв'язків реального світу, в той час як конвенціональні відображають логіко-сміслові зв'язки дискурсу, які відповідають прийнятому стандарту. Другий підхід дозволяє розглянути взаємодію концептів на основі семантичних валентних зв'язків лексем-репрезентантів ключових концептів.

Ключові слова: валентні зв'язки, взаємодія концептів, детективний дискурс, імплікаційні і конвенціональні зв'язки, класичний детектив, ключові концепти, семантична валентність.

Калюжная А.Б. Лингвокогнитивные основания взаимодействия ключевых концептов детективного дискурса. В статье рассматривается взаимодействие ключевых концептов детективного дискурса на материале произведений классического детектива англоязычных авторов. На основе взаимодействия ключевых концептов формируется целостность дискурса, определяется последовательность выделения ключевых концептов как элементов сюжета, что приводит к пониманию дискурса. В статье предложены два подхода к определению механизма взаимодействия ключевых концептов. В рамках первого подхода взаимодействие ключевых концептов детективного дискурса возможно на основе их импликационных и конвенциональных связей. Импликационные связи выступают аналогом связей реального мира, в то время как конвенциональные отражают логико-смысловые связи дискурса, которые соответствуют принятому стандарту. Второй подход позволяет рассмотреть взаимосвязь концептов на основе семантических валентных связей лексем-репрезентантов ключевых концептов.

Ключевые слова: валентные связи, взаимосвязь концептов, детективный дискурс, импликационные и конвенциональные связи, классический детектив, ключевые концепты, семантическая валентность.

Kalyuzhna A.B. The linguocognitive basis for the key concepts interaction in detective discourse. The article deals with the problem of the key concepts interaction in detective discourse. The interaction of key concepts has been studied on the material of English texts of classic detective stories. The key concepts interaction forms the basis for discourse integrity, allows to focus attention on the key concepts as essential elements of the plot and results in interpreting the discourse. The article suggests two approaches to the understanding of the mechanism of such interaction. One approach is based on implicational and conventional links between the concepts. Implicational links are similar to those of the real world, while conventional links reflect the logic and semantic links, which comply with the accepted standard. The other approach explains the interaction of the key concepts as a result of semantic valency links based on inherent semantic valency of lexemes that represent the key concepts in the discourse.

Key words: classical detective story, detective discourse, implicational and conventional links, interaction of key concepts, key concepts, semantic valency, valency links.

1. Вступ

Дискурс як складне комунікативне явище відображає різні види знання, стратегії відбору найбільш значимої інформації в контексті, що зумовлює когнітивну обробку отриманої інформації. Модель ког-

нітивної обробки дискурсу взаємодіє з моделлю розуміння дискурсу [20], і обумовлює особливу значущість концептів, специфічних для певного типу дискурсу. Смісл і динаміка тексту, яким представлений дискурс, засновані на множинних зв'язках,

що виникають між концептами різних рівнів, в тому числі і взаємозв'язках ключових концептів. Відсутність досліджень способів взаємодії ключових концептів в рамках детективного дискурсу визначає актуальність цієї роботи.

Об'єктом дослідження є ключові концепти детективного дискурсу, а предметом – способи їх взаємодії в даному типі дискурсу на матеріалі дискурсивних фрагментів, відібраних з творів А. Конан Дойла і А. Крісті, представників англійського класичного детектива.

Мета роботи – визначити і описати способи взаємодії ключових концептів детективного дискурсу на підставі двох критеріїв – імплікаційних і конвенціональних відносин і валентностних зв'язків.

Методи дослідження, обумовлені його метою і матеріалом, включають загальнонаукові теоретичні та емпіричні методи, а саме: прийоми класифікації та систематизації, аналіз словникових дефініцій, метод компонентного аналізу, аналіз валентних зв'язків концептів, контекстуальний аналіз.

2. Взаємодія ключових концептів детективного дискурсу

Комунікативно-когнітивний простір дискурсу / тексту визначає номенклатуру концептів, серед яких виділяють такі, що є ключовими для певного типу дискурсу і такі, що для відповідного дискурсу є похідними або нейтральними [8, с. 90]. Емпіричним базисом опису дискурсу є конкретні тексти, які функціонують в межах однієї й тієї ж комунікативної сфери [21, с. 144]. Концептуальний простір тексту формується на основі зближення загальних ознак концептів, які представлені на поверхневому рівні тексту різними мовними структурами, що дозволяє сформувати концептуальний простір тексту і обумовлює певну цілісність концептосфери тексту [2, с. 87].

У нашій роботі під ключовими концептами розуміємо концепти, які є типовими, характерними, високоймовірними, прогнозованими і «маркованими» за ознакою їх значущості для детективного дискурсу, становлять його змістовно-тематичне ядро і формують семіотичну модель і жанрову структуру даного дискурсу. Такими вважаємо концепти ТАЄМНИЦЯ, ЗЛОЧИН, СИЩИК, ЗЛОЧИНЕЦЬ, оскільки вони мають особливу значущість в детективному дискурсі, об'єктивують обов'яз-

кові елементи сюжету й «носіїв сюжету», на основі взаємозалежності даних концептів формується цілісність детективного дискурсу [7, с. 83]. Взаємодія концептів в дискурсі, представленому текстом, призводить до формування змісту тексту, причому «зв'язки між концептами і динаміка смислу тексту – це породження і відображення динамічних процесів мислення» [11, с. 83]. Об'єднані в дискурсі концепти, отримують нову дискурсивну функцію, актуалізація одного з них неминуче викликає актуалізацію іншого, що особливо важливо для логіко-сислової і структурно-композиційної архітекτονіки дискурсу [17, с. 273].

Взаємодію концептів в дискурсі розглядаємо на основі двох взаємодоповнюючих підходів: на основі 1) імплікаційних і конвенціональних зв'язків концептів і 2) валентних відносин на двох рівнях – поняттєвого змісту концептів і сполучуваності їх семантичних компонентів.

2.1. Імплікаційні і конвенціональні зв'язки ключових концептів

В рамках першого підходу взаємодію ключових концептів детективного дискурсу аналізуємо на основі їх імплікаційних і конвенціональних зв'язків, оскільки один концепт може припускати і «викликати» (імплікувати) інший [13, с. 94]. Концепт входить в багатовимірну систему імплікаційних зв'язків з іншими концептами, за допомогою свого імплікаційного потенціалу – систематизованого узагальненого уявлення «про структуру можливих зв'язків, відносин, залежностей і взаємодій, потенційно прогнозованих для даного класу об'єктів» [15, с. 59].

Імплікаційні зв'язки концептів є ментальним аналогом лінійних зв'язків сутностей дійсного (і зображуваного) світу (причинно-наслідкові, просторово-часові, холо-партитивні та ін.), відображають їх залежності, взаємодії, «просторові і часові пов'язаності» [15, с. 53]. Такі зв'язки концептів є основою для «побудови безлічі ментальних світів свідомості, реальних, уявних і змішаних; можливих, ірреальних і змішаних, раціонально-логічних, фідейних і фантазійно-ігрових» [15, с. 53–54]. Взаємодії, відображені імплікаційними зв'язками, різноманітні і включають одночасові і різночасові, статичні і динамічні, жорсткі та ймовірні, а також слабкі (наприклад, просторові і тимчасові) і сильні (наприклад, причинно-наслідкові) та інші взаємодії [13, с. 95].

У дискурсі, представленому текстом, зв'язок концептів «набуває першочергового значення, тому що значення відсилає не до речі, а до іншого значення. Те, що означає, є символічним, а те, що означається, належить сфері уяви (ментальній сфері)» [11, с. 84]. Такий зв'язок концептів, при якому один концепт актуалізує у свідомості інший концепт, інформаційно більш важливий, і налаштовує свідомість на цей останній, може носити як імплікаційний (незнаковий, заснований на досвіді), так і конвенціональний (знаковий) характер, при якому експонент (те, що означає) актуалізує якийсь інформаційний стан свідомості [13, с. 92].

Послідовність елементів композиції, на основі якої будується детективний дискурс в рамках окремого твору, носить конвенціональний характер. Оскільки композиція детектива строго визначена канонами жанру, вимогами написання детективного твору, найбільш важливі концепти формуються в свідомості читача: «ледь ознайомившись з експозицією, ми майже завжди можемо здогадатися, який порядок основних епізодів буде нам запропонований, і що приблизно в кожному відбудеться. Ми навіть і не повинні вираховувати, що зав'язкою, швидше за все, буде вбивство, слідом за чим на сцені з'явиться малодосвідчений <...> або невдаха поліцейський інспектор, а далі справжній майстер розшуку. У кульміна-

ційному епізоді цей останній зазнає тимчасову невдачу, а до розв'язки зуміє впоратися зі зловмисником» [3].

Детективний дискурс будується згідно жорсткого канону, відповідно до послідовних елементів композиції (зав'язка, кульмінація, розв'язка). Отже, взаємозв'язок ключових концептів в рамках дискурсу буде відображати, перш за все, їх взаємозв'язок як елементів, що передають логіко-смыслову основу дискурсу, яка відповідає прийнятому стандарту, тобто відображати конвенціональний зв'язок. У той же час, стандартна подієва програма (злочин – розслідування – розкриття злочину і виявлення злочинця) також є аналогом логічного зв'язку подій як відображення причинно-наслідкових зв'язків в реальному світі.

Таке послідовне виділення концептів на етапах розвитку сюжету на основі імплікаційних і конвенціональних зв'язків співзвучно з положеннями «теорії висвітлення» Р. Ленекера і дозволяє показати відносини між учасниками «висвітленими до різного ступеня» (концепти в дискурсі – А.К.) [10, с. 20; 22, с. 66].

Чітка побудова композиції в детективі обумовлює послідовну актуалізацію концептів у свідомості. На кожному етапі розгортання сюжету в детективному дискурсі актуалізується (виходить на передній план) певний концепт (Рис. 1):

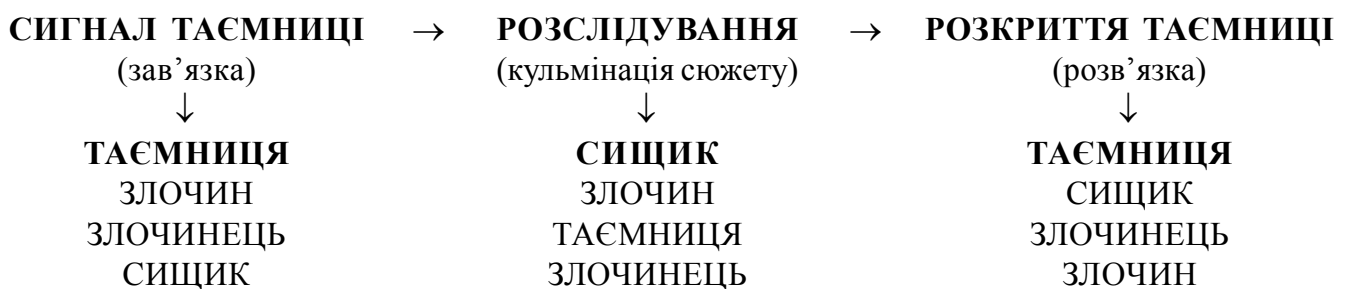

Рис. 1. Актуалізація концептів на етапах розвитку сюжету

Так, наприклад, на етапі зав'язки, «сигнал таємниці» носить конвенціональний характер. А поява сищика, який залучається для з'ясування точних обставин події швидше, припускає логічний, причинно-наслідковий, тобто імплікаційний зв'язок. Так, в прикладі (1) появі сищика (*Poirot*) передують зникнення коштовностей (*rubies, the emerald necklace*):

(1) *Poirot and I, obeying an urgent summons, had arrived to find the little man writhing in an agony of indecision. Under the circumstances, to call in the police was abhorrent to him. On the other hand, not to call them in was to acquiesce in the loss of some of the gems of his collection. He hit upon Poirot as a compromise. "My rubies, Monsieur Poirot, and the emerald necklace –*

said to have belonged to Catherine de Medici. Oh, the emerald necklace!” “*If you will recount to me the circumstances of their disappearance?*” suggested Poirot gently

/A. Christie, *The Double Clue*/

У прикладі (2), таким же чином, зверненню до поліції (*wife called in the police*) передує незрозуміле зникнення чоловіка (*the disappearance was remarkable – unaccountable*). Невдалі спроби поліції розкрити таємницю зникнення (*the mystery*), призводять до звернення до приватного детектива (імпліцитно вираженого займенником *you*):

(2) *The disappearance was remarkable – unaccountable. It was not till the following day that the distracted wife called in the police. As you know, they have not succeeded in solving the mystery* /A. Christie, *At the Bells and Motley*/

У прикладі (3) дії сищика, імпліцитно вираженого займенником *I* (*Sherlock Holmes*), також слідує за виявленням складної і заплутаної таємниці (*the mystery, abstruse and complicated*):

(3) «*Oh, the mystery!*» he answered, coming back with a start to the realities of life. «*Well, it would be absurd to deny that the case is a very abstruse and complicated one, but I can promise you that I will look into the matter and let you know any points which may strike me*»

/A. Conan Doyle, *Memoirs of Sherlock Holmes*/

2.2. Валентні зв'язки ключових концептів

Концепти, що відносяться до «тієї чи іншої дискурсивної формації» характеризуються когнітивно-семантичною вибірковістю щодо своєї актуалізації в дискурсі [17, с. 206]. Відносини між концептами в дискурсі подібні відносинам, які в синтаксисі називають валентністю, тобто здатністю сполучатися або не сполучатися з іншими мовними одиницями в процесі своєї комунікативної реалізації [17, с. 206].

Концепт представлений найчастіше словом, тому взаємозв'язок концептів в рамках дискурсу можна пояснити за допомогою теорії валентності, яка застосовується до дослідження лексичних засобів мови. Незважаючи на розбіжності в поглядах на валентність, спільним є те, що всі автори розглядають її як здатність слова вступати в зв'язок з іншими словами. Валентність визначають як «синтаксичну потенцію, що міститься в лексично-

му значенні слова, тобто здатність приєднати до себе інше, категоріально цілком визначене повнозначне слово» [9, с. 20].

«Валентність» в широкому сенсі розуміється як вибіркова здатність мовних одиниць поєднуватися з іншими мовними одиницями, у вузькому сенсі вона пов'язана з обов'язковою сполучуваністю слів у реченні і забезпечує його граматичну правильність. Однак, валентні зв'язки не обмежені рамками речення. У лінгвістиці заповнення валентності розглядається як один з основних способів об'єднання значень слів в більші смислові фрагменти [12]. При цьому валентність визначається як потенційна здатність до сполучуваності однорідних елементів мови, а сполучуваність – як реалізація цієї валентності [16, с. 7].

З позиції другого підходу взаємодія ключових концептів заснована на позамовному відношенні між їх поняттєвими змістами (логічна валентність), яке реалізується як сполучуваність (семантична валентність). Характеристики позамовних об'єктів і явищ відображаються концептом через репрезентацію в мові певних когнітивних ознак, що утворюють його зміст [17, с. 22]. У свою чергу, зв'язки між позамовними явищами опосередковані відносинами між їх поняттєвим змістом, відображеному концептами, і є «логічною валентністю», яка носить позамовний і універсальний характер [19, с. 155]. Поняттєва валентність (термін Ж.Н. Маслової) співвідносить концепт з його словниковою дефініцією, передбачає наявність у концептів логічних визначень, і тим самим визначає набір стандартних відмінних ознак, які поділяють більшість представників конкретної мовної культури [11, с. 111–112].

Так, поняттєвий компонент концепту ЗЛОЧИНЕЦЬ, представлений значенням ‘той, хто вчинив злочин / незаконний вчинок’, передбачає взаємозв'язок з концептом ЗЛОЧИН за значенням ‘порушення закону’, на основі заповнення логічної валентності. У свою чергу, поняттєвий компонент концепту СИЩИК, який визначається значенням ‘той, хто розслідує злочини і отримує докази або інформацію’, передбачає зв'язок з концептом ЗЛОЧИН і, відповідно, з концептом ЗЛОЧИНЕЦЬ, тому що кінцевим результатом розслідування злочину є піймання злочинця. Крім того, наявність в понят-

тевому змісті концепту СИЩИК компонента 'отримання інформації, дозволяє об'єднати його з концептом ТАЄМНИЦЯ, поняттєвий зміст якого охоплює наступні значення: 'те, що незрозуміло / нез'ясовно', 'те, що приховано', 'те, що збиває з пантелику', 'проблема, яку необхідно вирішити', і має на увазі наявність прихованої інформації [6, с. 37].

Виходячи з того, що «типологія взаємодії концептів така ж, як і типологія семантичних зв'язків словесних одиниць [15, с. 57], розглянемо взаємозв'язок ключових концептів на основі реалізації семантичної валентності лексем, якими вербалізовані дані концепти.

Семантична сполучуваність передбачає звернення до семної структури лексичного значення слова. Зв'язок слів стає можливим саме завдяки співвідносності потенційних сем [18, с. 53]. Правила семантичної комбінаторики визначають закономірність семантичного узгодження слів [14, с. 43]. Суть цієї закономірності зводиться до того, що для актуалізації змісту необхідне певне семантичне узгодження слів, що поєднуються; при цьому повинні бути дотримані певні умови – слова, що поєднуються, повинні мати хоча б одну загальну сему та не мати несумісних сем [4, с. 23]. Семантичні валентності слова задаються його моделлю управління, яка дозволяє поставити у відповідність кожному тлумаченню лексичного значення слова певну глибинно-синтаксичну структуру [1, с. 119].

Семантичні валентності лексем-репрезентантів концептів обумовлені потенціями до сполучуваності дієслова – «стрижня структури речення» [18, с. 54]. Предикат дозволяє виявити валентності іменника і його роль як суб'єкта або об'єкта в ситуації [5, с. 340]. Валентність лексем, які вербалізують концепти, в кожному окремому випадку буде визначатися конкретним предикатом, значення дієслівної складової якого не суперечить лексичному значенню іменника [18, с. 52, 54], яким вербалізується концепт.

Так, в прикладі (4) виділено два різні предикати *calculate* і *read*, які поєднуються з лексемами-репрезентантами концептів, оскільки об'єднані спільністю смислу:

(4) *Well, after the murder I calculated that Beppo would probably hurry rather than delay his movements. He would fear that the police would*

read his secret, and so he hastened on before they should get ahead of him

/A. Conan Doyle, The Return of Sherlock Holmes/

Двовалентний предикат *calculate* (determine by reasoning, experience, or common sense) передбачає заповнення суб'єктної та об'єктної валентностей. Суб'єктна валентність предиката *calculate* (хто визначає) заповнена займенником *I*, який імпліцитно називає сищика (*Sherlock Holmes*), та вербалізує концепт СИЩИК і виступає агенсом. Лексичне значення предиката *calculate* не суперечить значенню лексичних засобів, якими вербалізується концепт СИЩИК, оскільки в поняттєвий компонент даного концепту входить складова «той, хто знаходить пояснення». Об'єктна валентність даного предиката (визначати що) заповнена підрядним реченням, яке, в свою чергу містить власне ім'я *Beppo*, яким імпліцитно вербалізується концепт ЗЛОЧИНЕЦЬ. Також в даному реченні лексема *murder*, що вербалізує концепт ЗЛОЧИН, входить до складу сірконстанта – обставини часу (*after the murder*), що підкреслює зв'язок концептів (ЗЛОЧИН, СИЩИК, ЗЛОЧИНЕЦЬ) також і на основі імплікаційних зв'язків.

Предикат *read* (to comprehend the meaning) також є двовалентним, отже, припускає заповнення суб'єктної та об'єктної валентностей. Суб'єктна валентність предиката *read* (хто розгадує / розуміє) заповнена лексемою *police*, яка вербалізує концепт СИЩИК, а об'єктна валентність предиката (розгадувати / розуміти що) заповнена лексемою *secret*, яка вербалізує концепт ТАЄМНИЦЯ. Лексичне значення предиката *read* не суперечить значенню лексичних засобів, якими вербалізується концепт СИЩИК, оскільки в поняттєвий компонент даного концепту входить складова «той, хто знаходить пояснення». Поєднання предиката *read* з лексичними засобами, якими вербалізується концепт ТАЄМНИЦЯ (в даному прикладі лексема *secret*) також можливо, тому що поняттєвий компонент в структурі концепту ТАЄМНИЦЯ включає складову «те, що незрозуміло». Крім того, в даному прикладі лексема *secret* демонструє атрибутивну валентність, виражену займенником *his*, який замінює власну назву *Beppo*, що імпліцитно вербалізує концепт ЗЛОЧИНЕЦЬ, а це свідчить про взаємозв'язок концептів ТАЄМНИЦЯ і ЗЛОЧИНЕЦЬ:

3. Висновки

Таким чином, взаємодія ключових концептів детективного дискурсу ТАЄМНИЦЯ, ЗЛОЧИН, СИЩИК, ЗЛОЧИНЕЦЬ обумовлена наявністю як логічних відносин, так і певних компонентів значень, які встановлюють в свідомості імплікаційні і конвенційні зв'язки явищ дійсності. Взаємодія і перетин концептів реалізуються за допомогою сполучуваності (реалізації семантичної валентності) лексем-репрезентантів з урахуванням їх поняттєвої складової і на основі сполучуваності їх семантичних компонентів в синтаксичних структурах різних рівнів, предикат яких не суперечить лексичним значенням мовних одиниць, що вербалізують концепти. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні фреймової організації ключових концептів детективного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апресян Ю.Д. Избранные труды: Лексическая семантика (синонимические средства языка) / Ю.Д. Апресян. – 2 изд., испр. и доп. – М. : Языки русской культуры, 1995. – 472 с. 2. Бабенко Л.Г. Филологический анализ текста. Основы теории, принципы и аспекты анализа / Л.Г. Бабенко. – М. : Академический Проект, 2004. – 464 с. 3. Вулис А.З. Поэтика детектива / А.З. Вулис // Новый мир. – 1978. – № 1. – С. 244–258. 4. Гак В.Г. Сопоставительная лексикология / В.Г. Гак. – М. : Международные отношения, 1977. – 264 с. 5. Демьянков В.З. Предикаты и концепция семантической интерпретации / В.З. Демьянков // Изв. АН СССР. Сер. лит. и языка. – 1980. – № 4. – С. 336–346. 6. Калюжна А.Б. Концепт ТАЄМНИЦЯ в англійській мовній картині світу / А.Б. Калюжна, І.В. Змійова // Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – Харків, 2009. – Вип. 58, № 848. – С. 35–38. 7. Калюжная А.Б. Ключевые концепты англоязычного детективного дискурса / А.Б. Калюжная // Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – Харків, 2016. – Вип. 83. – С. 79–87. 8. Карасик В.И. Институциональные концепты / В.И. Карасик // Vita in lingua: К юбилею профессора С. Г. Воркачева. – Краснодар : Атриум, 2007. – С. 87–97. 9. Кацнельсон С.Д. К понятию типов валентности / С.Д. Кацнельсон // Вопросы языкознания. – 1987. – № 3. – С. 20–32. 10. Лэнекер Р.В. Концептуальная семантика и символическая грамматика /

Р.В. Лэнекер // Вопросы когнитивной лингвистики. – № 3 (009). – 2006. – С. 15–27. 11. Маслова Ж.Н. Валентная модель художественного (поэтического) концепта / Ж.Н. Маслова // Вестник ТГПУ. – 2011. – 9 (111). – С. 83–87. 12. Найманова Ч.К. Валентность и уровни языка [Электронный ресурс] / Ч.К. Найманова. – Режим доступа : <http://arch.kyrlibnet.kg/uploads/Naimanova%20Ch.K..pdf> 13. Никитин М.В. О семантике метафоры / М.В. Никитин // Вопросы языкознания. – 1979. – № 1. – С. 91–102. 14. Никитин М.В. Основы лингвистической теории значения : учеб. пособие / М.В. Никитин. – М. : Высш. шк., 1988. – 168 с. 15. Никитин М.В. Развернутые тезисы о концептах / М.В. Никитин // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2004. – № 1. – С. 53–64. 16. Панкина М.Ф. Типы семантической сочетаемости глаголов самостоятельного перемещения в русском и немецком языках / М.Ф. Панкина. – М. : Компания Спутник+, 2007. – 125 с. 17. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы / А.Н. Приходько. – Днепропетровск : Белая Е.А., 2013. – 307 с. 18. Солганик Г.Я. Валентность как лингвистическая категория / Г.Я. Солганик // Русский язык за рубежом. – 1994. – № 4. – С. 49–55. 19. Степанова М.Д. Части речи и проблема валентности в современном немецком языке / М.Д. Степанова, Г. Хельбиг. – М. : Высш. шк., 1978. – 259 с. 20. Темнова Е.В. Современные подходы к изучению дискурса / Е.В. Темнова // Язык, сознание, коммуникация : сб. ст. / Отв. ред. В.В. Красных, А.И. Изотов. – М. : МАКС Пресс, 2004. – Вып. 26. – С. 24–32. 21. Чернявская В.Е. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность / В.Е. Чернявская – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 248 с. 22. Langacker R. Cognitive Grammar. A Basic Introduction / R. Langacker – Oxford : Oxford University Press, 2008. – 562 p.

REFERENCES

Apresjan, Ju.D. (1995). *Leksicheskaja semantika (sinonimicheskie sredstva jazyka): Izbrannye trudy [Lexical Semantics (synonymous means of language) : Selected Works]*. Moscow: Jazyki russkoj kul'tury Publ.

Babenco, L.G. (2004). *Filologičeskij analiz teksta. Osnovy teorii, principy i aspekty analiza [Philological Analysis of Text. Fundamentals of the theory, principles and aspects of analysis]*. Moscow: Akademicheskij Proekt Publ.

Chernjavskaja, V.E. (2009). *Lingvistika teksta: Polikodovost', intertekstual'nost', interdiskursivnost'*

- [*Linguistics of the text: Polycodicity, intertextuality, interdiscursivity*]. Moscow: Knizhnyj dom "LIBROKOM" Publ.
- Dem'jankov, V.Z. (1980). Predikaty i koncepcija semanticheskoy interpretacii [Predicates and the concept of semantic interpretation]. *Izvestija AN SSSR. Ser. lit. i jazyka. – Proceedings of the USSR Academy of Sciences. Ser. Lit. And language*, 4, 336–346 (in Russian).
- Gak, V.G. (1977). *Sopostavitel'naja leksikologija [Comparative lexicology]*. Moscow: Mezhdunarodnye otnoshenija Publ.
- Kacnel'son, S.D. (1987). K ponjatiju tipov valentnosti [To the concept of valency types]. *Voprosy jazykoznanija – Topics in the Study of Language*, 3, 20–32 (in Russian).
- Kaliuzhna, A.B., & Zmiiova, I.V. (2009). Kontsept TAleMNYTsla v anhliiskii movnii kartyni svitu [Concept MYSTERY in the English language worldview]. *Visnyk Kharkiv. nats. un-tu im. V.N. Karazina. – V.N. Karazin Kharkiv. National Univ. Messenger*, 848, 35–38 (in Ukrainian).
- Kaljuzhnaja, A.B. (2016) Kljuchevye koncepty anglojazychnogo detektivnogo diskursa [Key concepts of the English detective discourse]. *Visnyk Kharkiv. nats. un-tu im. V.N. Karazina. – V.N. Karazin Kharkiv. National Univ. Messenger*, 83, 79–87 (in Russian).
- Karasik, V.I. (2007). Institucional'nye koncepty [Institutional concepts]. In: V.I. Karasik (ed.). *Vita in lingua: K jubileju professora S. G. Vorkacheva [Vita in lingua: To the jubilee of Professor S.G. Vorkachev]*. Krasnodar : Atrium Publ., pp. 87–97.
- Langacker, R. (2008). *Cognitive Grammar. A Basic Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Ljeneker, R.V. (2006). Konceptual'naja semantika i simvolicheskaja grammatika [Conceptual semantics and symbolic grammar]. *Voprosy kognitivnoj lingvistiki. – Questions of Cognitive Linguistics*, 3 (009), 15–27 (in Russian).
- Maslova, Zh.N. (2011). Valentnaja model' hudozhestvennogo (pojeticheskogo) koncepta [Valency model of the artistic (poetic) concept]. *Vestnik TGPU. – Bulletin of TSPU*, 9 (111), 83–87 (in Russian).
- Najmanova, Ch.K. (2010). Valentnost' i urovni jazyka [Valency and language levels]. *Vestnik IGU – Bulletin of ISU*, 26 (3). Available at: [http://arch.kyrlibnet.kg/uploads/Naimanova% 20Ch.K..pdf](http://arch.kyrlibnet.kg/uploads/Naimanova%20Ch.K..pdf)
- Nikitin, M.V. (1979). O semantike metafory [On semantics of metaphor]. *Voprosy jazykoznanija – Topics in the Study of Language*, 1, 91–102 (in Russian).
- Nikitin, M.V. (1988). *Osnovy lingvisticheskoy teorii znachenija [Fundamentals of the linguistic theory of meaning]*. Moscow: Vyssh. shk. Publ.
- Nikitin, M.V. (2004). Razvernutyje tezisy o konceptah [Detailed theses on concepts]. *Voprosy kognitivnoj lingvistiki. – Questions of Cognitive Linguistics*, 1, 53–64 (in Russian).
- Pankina, M.F. (2007). *Tipy semanticheskoy sochetaemosti glagolov samostojatel'nogo peremeshhenija v russkom i nemeckom jazykah [Types of semantic collocability of verbs of independent movement in Russian and German languages]*. Moscow: Kompanija Sputnik+ Publ.
- Prihod'ko, A.N. (2013). *Koncepty i konceptosistemy [Concepts and concept systems]*. Dnipropetrovsk: Belaya E.A. Publ.
- Solganik, G.Ja. (1994). Valentnost' kak lingvisticheskaja kategorija [Valency as a linguistic category]. *Russkij jazyk za rubezhom. – Russian language abroad*, 4, 49–55 (in Russian).
- Stepanova, M.D., and Hel'big, G. (1978). *Chasti rechi i problema valentnosti v sovremennom nemeckom jazyke [Parts of speech and the problem of valency in modern German]*. Moscow: Vyssh. shk. Publ.
- Temnova, E.V. (2004). Sovremennye podhody k izucheniju diskursa [Modern approaches to the study of discourse]. In: V.V. Krasnyh & A.I. Izotov (eds.). *Jazyk, soznanie, kommunikacija [Language, consciousness, communication]*. Vol. 26. Moscow: MAKS Press Publ., pp. 24–32.
- Vulis, A.Z. (1978). Pojetika detektiva [Poetics of Detective Fiction]. *Novyj mir. – New world*, 1, 244–258 (in Russian).